

Op zoek naar de grenzen van newsmaking criminology

Een kritische toepassing op het
onveiligheidsgevoel

LIEVE LEMBRECHTS*

INLEIDING

Binnen en buiten de criminologie zijn er talrijke empirische en theoretische onderzoeken gevoerd naar de rol van de media in de beeldvorming rond criminaliteit. In deze onderzoeken komen uiteenlopende thema's aan bod, gaande van stereotypering van daders en slachtoffers (cfr Giddens, 1991; Greer, 2003) tot de morele paniek die de media zouden veroorzaken (cfr. Cohen, 1972; Hall, 1978; Goode & Ben-Yehuda, 1994; Killingbeck, 2001). Het blijft echter tot op heden een open vraag welke rol de media precies hebben in de beeldvorming rond criminaliteit en wat de impact van hun representatie is.

Talrijke onderzoekers en theoretici hebben hun visie hieromtrent uiteengezet. In de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw werd er vooral vanuit gegaan dat de voorstelling van criminaliteit aanzet tot negatief gedrag of negatieve gevoelens. De *labeling* theorie (Becker, 1963) veronderstelt eveneens dat mediavoorstellingen van criminaliteit een negatief effect hebben, maar ditmaal doordat de media in hoedanigheid van *moral entrepreneurs* bepaalde gedragingen als deviant labelen (Jewkes, 2004:16-17). Volgens marxistisch geïnspireerde inzichten trachten de media door specifieke voorstellingen van criminaliteit paniek te veroorzaken om zo de aandacht af te leiden van problemen die voortkomen uit het kapitalisme (Jewkes, 2004:20; Walklate, 2002:28).

In de jaren 1970 ontdekten criminologen en andere wetenschappers dat mediavoorstellingen van criminaliteit mogelijk aanleiding geven tot onveiligheidsgevoelens¹ (Reiner, 2002:399). Het zijn Gerbner en zijn medewerkers die hieraan als eersten uitgebreid aandacht besteedden (Ditton et al., 2000:595). In hun voetsporen zijn talloze studies gerealiseerd - voornamelijk aangaande televisie - die dan weer wel (cfr O'Keefe & Reed-Nash, 1987; Chiricos et al., 2000; Lane & Meeker, 2003) dan weer niet (cfr Hirsch, 1980; Sacco, 1982; Reith, 1999) een verband vaststellen tussen televisiekijken en het ervaren van onveiligheidsgevoelens. Ook de impact van het lezen van kranten op het onveiligheidsgevoel krijgt enige aandacht, zij het in mindere mate dan televisiegebruik (cfr Liska & Baccaglioni, 1990; Chiricos et al., 2000; Lane & Meeker, 2003). Sommige onderzoekers gaan in op het waarom van dit verband (Chiricos et al., 2000:757), waarbij de ene concludeert dat de media een reëel aanwezig onveiligheidsgevoel versterken (cfr Doob & MacDonald, 1979), terwijl de andere ervan overtuigd is dat onveiligheidsgevoelens een instrument zijn om morele paniek te creëren (cfr Barak, 1994c; Lee, 2001). Hoewel de link tussen mediavoorstellingen van criminaliteit en onveiligheidsgevoelens intussen een populair onderzoeksthema geworden is, hebben specifieke thema's veel minder aandacht gekregen. Zo is er maar een beperkt aantal onderzoeken gedaan naar de impact van criminaliteitsberichterijking in de krant op het onveiligheidsgevoel

* Wetenschappelijk medewerker, Onderzoekseenheid strafrecht, strafvordering en criminologie, KULeuven.

¹ In wat volgt gebruiken we de term 'onveiligheidsgevoel(ens)' ter vertaling van *fear of crime*, in navolging van Pleysier et al. (2002:189).

(Williams & Dickinson, 1993:37). Dezelfde vaststelling geldt voor criminaliteitsberichten in het televisienieuws (Chiricos et al., 2000:760 en 762)².

Uit het bovenstaande beknopte literatuuroverzicht moet blijken dat de aandacht voor de representatie van criminaliteit door de media niet nieuw is. Al bij al is er echter slechts een beperkt aantal (criminologische) werken beschikbaar dat de voorstelling van criminaliteit door de media centraal stelt en de visie hieromtrent ook theoretisch uitwerkt. Indien deze studies al beschikbaar zijn, blijken ze bovendien vaak in te gaan op slechts een deel van het verhaal, zoals die van Cohen (1972), Chibnall (1977), Ericson et al. (1987, 1989, 1991) en Beckett (1997), waarin de onderliggende politieke en ideologische bedoelingen die in de mediavoorstelling van criminaliteit besloten zouden liggen, nagegaan worden. Hoewel ook aangaande de representatie van criminaliteit door de media en de impact hiervan op het onveiligheidsgevoel heel wat studies gerealiseerd zijn, blijft een deel van het gebied - ondermeer inzake de impact van nieuwsberichten op onveiligheidsgevoelens - quasi onontgonnen.

Één criminologische theorie - in zoverre we van een specifiek criminologische onderbouw kunnen spreken - tracht deze leemtes in te vullen. Deze theorie staat bekend als *newsmaking criminology* en wordt in het volgende punt uitvoeriger besproken. Kort samengevat meent deze theorie dat de voorstelling van criminaliteit door de media vaak subjectief en dus foutief is. Deze foutieve voorstelling maakt dat de nieuwslezer of -kijker een gekleurd beeld van de criminele realiteit ontwikkelt, wat op zijn beurt aanleiding geeft tot onveiligheidsgevoelens. *Newsmaking criminology* meent echter deze onveiligheidsgevoelens te kunnen voorkomen door een ander beeld van criminaliteit te creëren.

In dit artikel zullen we de theoretische en praktische achtergrond van *newsmaking criminology* schetsen (1), gevolgd door een toepassing van deze achtergrond op het onveiligheidsgevoel (2). Onze uiteindelijke doelstelling bestaat erin de interventiemogelijkheid die *newsmaking criminology* zich toe-eigent inzake onveiligheidsgevoelens kritisch te bespreken (3).

1. NEWSMAKING CRIMINOLOGY ALS CRIMINOLOGISCHE THEORIE EN PRAKTIJK

Het bijzondere aan *newsmaking criminology* is dat ze als enige criminologische theorie uitsluitend ingaat op media, meer bepaald op de voorstelling van criminaliteit, de onderliggende factoren die deze specifieke voorstelling bepalen en de gevolgen hiervan. Één van die gevolgen - aldus *newsmaking criminology* - is het onveiligheidsgevoel. *Newsmaking criminology* gaat er dan ook vanuit dat er een verband bestaat tussen de representatie van criminaliteit - hoofdzakelijk door de nieuwsberichten - en onveiligheidsgevoelens: onveiligheidsgevoelens worden gezien als de resultante van een 'foutieve' voorstelling van criminaliteit. Meer nog: criminaliteitsberichten worden als de oorzaak gezien van onveiligheidsgevoelens.

Daarbij is ze van mening dat de criminoloog een actieve rol te vervullen heeft die erin bestaat het 'foutieve' criminaliteitsnieuws te vervangen om op die manier onveilig-

² Zo stellen Chiricos et al. (2000:760) dat er tussen 1976 en 2000 slechts vijf studies gevoerd zijn om het verband na te gaan tussen *fear of crime* en criminaliteitsnieuws op televisie, waarvan vier in de USA.

³ *Newsmaking criminology* gaat immers in principe uitsluitend in op nieuwsberichten door televisie en kranten (Barak, 1994a:xiii), hoewel ondermeer *newsmaking criminology* Chermak (1994) ook andere media betreft.

heidsgevoelens te vermijden. Vandaar dat *newsmaking criminology* niet alleen als een criminologische theorie, maar ook als een praktijk wil beschouwd worden.

1.1. Newsmaking criminology: een criminologische theorie ...

1.1.1 Achtergrond van *newsmaking criminology*

Newsmaking criminology is een relatief recente criminologische theorie. Het is pas sinds eind jaren '80 van de vorige eeuw dat ze zich vanuit de Noord-Amerikaanse kritische criminologie ontwikkeld heeft onder stimulans van Gregg Barak (Michalowski, 1996:9, 11 en 14; McLaughlin & Muncie, 2001:190), wiens artikel "Newsmaking Criminology: Reflections on the Media, Intellectuals, and Crime" de theoretische basis vormt (Barak, 1994c:237-264). Net als andere recente kritische stromingen, zoals *constitutive*, *peacemaking* en *cultural criminology*, is *newsmaking criminology* een hybride theorie in die zin dat ze verschillende theoretische inzichten combineert⁴ (Michalowski, 1996:15-16). *Newsmaking criminology* meent bovendien dat criminaliteit idealiter vanuit een integratief standpunt bekeken wordt, een standpunt waarbij de kennis uit verschillende wetenschappelijke disciplines gebundeld wordt (Barak, 1998:3). Dit moet volgens Barak (1998:17) leiden tot een integratieve criminologie, een criminologische visie die een einde maakt aan de postmoderne fragmentaties. In concreto betekent dit dat criminologen zich niet alleen moeten laten inspireren door biologische, psychologische, sociologische, juridische en economische inzichten, maar ook oog moeten hebben voor interdisciplinaire studies, ondermeer aangaande de massamedia (Barak, 1998:2 en 17).

Om haar integratieve doelstelling waar te maken, concentreert *newsmaking criminology* zich op een bijzonder thema: criminaliteitsnieuws. Niet alleen de theoretische studie van beeldvorming door nieuwsberichtgeving - in het bijzonder door krant en televisie (Barak, 1994a:xiii) - komt hierbij aan bod, maar ook hoe en waarom criminologen op een actieve manier hun steentje kunnen bijdragen aan het criminaliteitsnieuws. Met andere woorden: *newsmaking criminology* staat voor "criminologists' conscious efforts and activities in interpreting, influencing, or shaping the presentation of 'newsworthy' items about crime and justice" (Barak, 1994c:238). Elders wordt *newsmaking criminology* omschreven als een proces, "the process whereby criminologists use mass communication for the purpose of interpreting, informing and altering the images of crime and justice, crime and punishment, and criminals and victims" (McLaughlin & Muncie, 2001:190). Een *newsmaking* criminoloog wordt dus niet alleen geacht de 'foutieve' - versta: niet realistische - beelden die de media over criminaliteit creëren, te interpreteren en te beïnvloeden, maar ook actief te maken of te wijzigen om zo een ruimere, integratieve visie op criminaliteit te bieden.

Het lijkt misschien vreemd dat een criminologische theorie zoveel belang hecht aan de studie van foutieve beeldvorming rond criminaliteit enerzijds en de creatie van een juist beeld anderzijds. Nochtans is dit volgens *newsmaking criminology* een evidente, maar verwaarloosde taak van de criminologie. Immers, foutieve criminaliteitsberichtgeving zou een contraproductief effect hebben, contraproductief in die zin dat de huidige beeldvorming een negatief effect op de kijker of lezer heeft. Volgens *newsmaking*

⁴ Meer uitleg hieromtrent in 1.1.2.

⁵ Deze fragmentatie is niet alleen kenmerkend voor de kritische criminologie; ook de *mainstream* criminologie kent een ruim scala aan theoretische perspectieven (Barak, 1998:4).

criminology is het ervaren van onveiligheidsgevoelens één van de voornaamste uitingen van dit negatieve effect (Barak, 1994a:21).

1.1.2 Newsmaking criminology en de representatie van criminaliteit in de media

Zoals we in 1.1.1 reeds kort aanhaalden, gaat *newsmaking criminology* uit van twee veronderstellingen. De eerste veronderstelling bestaat erin dat de media bepalen welk beeld de mediagebruiker heeft omtrent criminaliteit. De tweede veronderstelling houdt in dat de *newsmaking* criminoloog een actieve rol heeft die erin bestaat dat beeld te beïnvloeden. Om deze veronderstellingen beter te begrijpen, dient de visie van *newsmaking criminology* op de rol van de media in de representatie van criminaliteit van naderbij bekeken te worden.

De visie die *newsmaking criminology* heeft aangaande de rol van de media in de representatie van criminaliteit is van *constitutive* criminologische aard.

Constitutive criminology is net als *newsmaking criminology* een kritisch criminologische theorie van de nieuwe generatie, die zich laat inspireren door verschillende kritische sociale theorieën, zoals het symbolisch interactionisme, het sociaal constructivisme en het structureel marxisme (McLaughlin & Muncie, 2001:50; Michalowski, 1996:15). Haar visie op criminaliteit en al wat hiermee samenhangt, is duidelijk van postmoderne aard⁶; het is de taal die bepaalt hoe we de wereld - en dus ook criminaliteit - zien (White & Haines, 2000:20). De *constitutive* criminologische basisidee bestaat er dan ook in dat criminaliteit geen objectieve realiteit vormt, maar een menselijke creatie is (Henry & Milovanovic, 1996:39). In concreto is deze creatie mogelijk dankzij de taal; discursieve praktijken staan namelijk toe narratieve constructies te bouwen, imaginaire constructies die woorden aan een bepaalde betekenis hechten. Op die manier wordt een bepaald beeld geconstrueerd: de realiteit, of liever: één van de mogelijke realiteiten (Henry & Milovanovic, 1996:40). De mens maakt in dat opzicht zijn wereld op een interactieve manier, in samenwerking met anderen. Ook de criminele realiteit is het product van menselijke discursieve praktijken en moet dus niet gezien worden als het effect van een biologische of psychologische afwijking, maar wel als een sociale constructie (Henry & Milovanovic, 1996:ix): een sociale constructie die discursief geconstrueerd is door menselijke interacties (McLaughlin & Muncie, 2001:51). Niet alleen media zoals boeken, films en internet zijn coproducenten van criminaliteit; ook juristen, advocaten en zelfs criminologen construeren een criminele realiteit door dat ze - net als alle andere mensen - narratieve constructies bouwen (McLaughlin & Muncie, 2001:52).

⁶ Meer specifiek kunnen *constitutive* en *newsmaking criminology* als een affirmatieve postmoderne criminologie beschouwd worden, een criminologie die ervan uitgaat dat we een betere wereld kunnen bouwen door middel van een ander discours. Zoals we verderop (cfr 1.2) zullen zien, veronderstelt *newsmaking criminology* inderdaad dat een andere en betere constructie van de realiteit mogelijk is en sociale verandering teweeg brengt (Henry & Milovanovic, 1996:5). De affirmatieve postmoderne criminologie staat tegenover de skeptische postmoderne visie (Henry & Milovanovic, 1996:16). Deze laatste drijft het belang van deconstructie tot het uiterste door te stellen dat reconstructie niet mogelijk is, gezien dit zelf een vorm van talige opdringerigheid inhoudt. Het skeptische postmodernisme meent dan ook dat we moeten stoppen bij de deconstructie om te vermijden dat de reconstructie nieuwe problemen doet ontstaan (White & Haines, 2000:202).

Newsmaking criminology deelt de *constitutive* criminologische visie dat criminaliteit sociaal geconstrueerd is en wordt, in casu door de nieuwsberichtende media. Doordat de media een ruimte creëren waarbinnen de sociale constructie van criminaliteit een plaats krijgt, zijn ze in staat de wijze waarop criminaliteit gezien wordt, mee te bepalen. En daar wringt het schoentje: vermits de media in handen zijn van de kapitalistische bourgeoisie, is criminaliteitsberichtgeving kapitalistisch gekleurd. Meer nog: doordat criminaliteit een constructie is, is het kapitalisme in staat zijn definitie van criminaliteit te verspreiden - of op te dringen - via de media.

Het kapitalisme beïnvloedt volgens *newsmaking criminology* zowel de vorm als de inhoud van het criminaliteitsnieuws. Op formeel vlak laat het kapitalisme gewaarworden dat nieuwsberichtgeving een consumptieproduct is dat zoveel mogelijk moet renderen: nieuwsberichtgeving moet oppervlakkig - want snel en goedkoop produceerbaar - zijn. Op inhoudelijk gebied laten de kapitalistische waarden en normen zich voelen doordat vooral criminaliteit van de lagere klasse - zoals interpersoonlijk geweld en straatcriminaliteit - aan bod komt (Barak, 1994c:240). Deze vorm van criminaliteit wordt door de nieuwsmedia niet alleen streng veroordeeld, maar ook herhaaldelijk gepubliceerd of uitgezonden. Institutioneel en structureel geweld waaraan vooral de hogere klasse zich bezondigt - zoals witte boordcriminaliteit -, maar ook niet gewelddadige en kleine delicten worden daarentegen over het algemeen verzwegen (Barak, 1995:149). Wanneer hogere klassecriminaliteit toch aan bod komt, dan wordt ze voorgesteld als weinig bedreigend en quasi onschuldig (Barak, s.d.:8). Zowel lagere als hogere klassecriminaliteit wordt steeds op dezelfde manier verklaard, namelijk door de individuele crimineel verantwoordelijk te houden voor zijn daden. Op die manier wordt de invloed van de maatschappij en vooral van de kapitalistische economie en politiek genegeerd (Barak, 1994c:249; s.d.:8).

Newsmaking criminology hecht dan ook veel belang aan een juiste weergave van criminaliteit door de media, een weergave die de criminele realiteit reflecteert, zodat het publiek een juiste kijk op criminaliteit krijgt. We mogen daarbij niet uit het oog verliezen dat *newsmaking criminology* ervan uitgaat dat realiteit een sociale constructie is. In die zin weerspiegelen de media steeds de één of andere realiteit. Echter, volgens *newsmaking criminology* wordt de verkeerde realiteit weerspiegeld, namelijk de realiteit die het kapitalisme geconstrueerd heeft (Barak, 1994c:251). Waarom *newsmaking criminology* een waarheidsgetrouwe weergave van de realiteit zo belangrijk vindt, lichten we reeds beknopt toe in 1.1.1: een foutieve berichtgeving zou namelijk een negatief effect op de mediagebruiker hebben. Maar waarom heeft een foutieve, niet-realistische voorstelling van criminaliteit volgens *newsmaking criminology* precies een negatief effect?

De verklaring hiervoor zoekt *newsmaking criminology* bij de cultivatietheorie van Gerbner en zijn medewerkers (Barak, 1994b:15 en 22). De cultivatietheorie spitst zich toe op televisie en gaat uit van twee veronderstellingen: 1) dat de media een homogeen en voorspelbaar beeld construeren van de realiteit (Gerbner et al., 1979:180) en 2) dat het mediapubliek zich een subjectieve realiteit construeert in interactie met de media-inhouden (Van den Bulck, 1996:41). Hierbij wordt er vanuit gegaan dat het de televisie is - en volgens *newsmaking criminology* ook de krant - die het mediapubliek socialiseert en een bepaald beeld van de realiteit bijbrengt. Het wereldbeeld dat kijkers uiteindelijk overhouden - de *mean world view* -, leunt dan sterk aan bij de realiteit die op televisie getoond wordt, een cynisch en wantrouwig beeld (Gerbner et al., 1977:171). Dit komt volgens Gerbner et al. (1980:14) ook in onderzoek naar voor. Immers, zo zou blijken dat wie het meeste televisie kijkt een wereldbeeld heeft dat sterker aanleunt bij dat van de tele-

visie dan het geval is bij lichtere kijkers, zelfs na controle op socio-demografische variabelen.

Het probleem bestaat er volgens *newsmaking criminology* dan in dat de *mean world view* sterk gestuurd wordt door het kapitalisme, wat maakt dat het mediapubliek zich een eenvormige criminele realiteit assimileert (Barak, 1994b:21; 1995:149). Het kapitalisme zou echter doelbewust een dergelijke wereldbeeld nastreven. Immers, een simplistisch wereldbeeld maakt niet alleen dat de diversiteit en onderliggende verklaringen van criminaliteit weggemoffeld worden, maar ook dat de kapitalistische staat als onmisbaar gepercipieerd wordt om burgers te beschermen tegen deze criminaliteit (Barak, 1994c:240; s.d.:7), met een grotere roep naar een punitief beleid tot gevolg (Barak, 1994b:21). Voornamelijk allochtonen, jongeren en mensen uit de lagere sociale klasse worden als 'te vrezende' voorgesteld (Jewkes, 2004:141-146). Kortom, een foutief en pessimistisch wereldbeeld zet de ongelijkheid - de dominantie van de bourgeoisie versus de inferioriteit van de lagere klasse - die in de maatschappij reeds aanwezig is, voort (Barak, 1994c:244).

1.2. ... en een criminologische praktijk

Zoals we in 1.1. reeds kort vermeldde, schrijven *newsmaking* criminologen zichzelf expliciet een actieve rol toe, wat naar eigen zeggen uniek is. Ze zijn immers van mening dat andere criminologen wel stilgestaan hebben bij het belang van de media met betrekking tot de beeldvorming over criminaliteit, maar niet ingaan op de manier waarop de media kunnen gebruikt worden om dat beeld te veranderen (Barak, 1994c:237). Barak (1994a:xii) pretendeert dan ook dat *newsmaking criminology* andere mediastudies overstijgt omdat deze theorie niet alleen wijst op foutieve beelden over criminaliteit, maar ze ook vervangt door "demystified images of crime and justice based on reason rather than emotion". De *newsmaking* criminoloog beschikt hierbij over een ruime kennis van de sociale, economische, politieke en culturele aspecten van criminaliteit, in tegenstelling tot andere media-analisten (Barak, 1994b:8).

De actieve rol van *newsmaking criminology* is wederom theoretisch gefundeerd in *constitutive criminology*. *Constitutive criminology* vormt inderdaad zulk een belangrijke inspiratiebron dat *newsmaking criminology* zich als haar praktische toepassing meent te kunnen beschouwen (Barak, 1994b:19; Henry & Milovanovic, 1996:40). Net doordat *constitutive* - en dus ook *newsmaking - criminology* criminaliteit als een sociale constructie ziet waartoe de media in grote mate bijdragen, kan er een mouw gepast worden aan de onrealistische en onkritische beeldvorming. Immers, net zoals de media, kan ook de criminologie een beeld van criminaliteit construeren. Het is in het bijzonder de *newsmaking* criminoloog die een ander beeld, een beeld dat aansluit bij de 'ware' sociale realiteit van criminaliteit, kan aanreiken (Barak, 1994c:238).

In concreto dient de *newsmaking* criminoloog criminaliteitsnieuws te deconstrueren en te vervangen - te reconstrueren - door een andere, betere tekst die gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek. De nieuwe tekst die resulteert uit "the dual process of deconstructing prevailing structures of meaning and displacing these by new conceptions, distinctions, words and phrases, which convey alternative meanings" (Henry, 1994:289), wordt een vervangingsdiscours (*replacement discourse*) genoemd (Henry & Milovanovic, 1998:449). De *newsmaking* criminoloog moet dus twee stappen zetten om een vervangingsdiscours te creëren: in een eerste fase dient hij het huidige criminaliteitsdiscours te deconstrueren om het in een tweede fase te reconstrueren. Volgens Barak (1998:303) bestaat de deconstructiefase uit "the examination of the heterogenei-

ty of the discursive or textual conditions of theories in order to expose the fissures and ambiguities in their conceptual structures". Na deze deconstructie vindt de reconstructie plaats, de creatie van nieuwe, alternatieve constructies om een alternatieve visie op criminaliteit, een ander wereldbeeld te bieden (Barak, 1998:310). Meer nog: door een andere definitie van criminaliteit, is maatschappelijke verandering mogelijk (Henry & Milovanovic, 1996:xi). Maatschappelijke verandering - en aldus het einde van het kapitalisme - is inderdaad wat *newsmaking criminology* wil bereiken (Barak, 1994b:11). Op het eerste zicht lijkt het nogal abstracte vervangingsdiscours een zuiver theoretisch hersenspinsel te zijn. Barak werkte dit discours echter uit tot een ware criminologische interventiemethode, volgens dewelke criminologen een vervangingsdiscours kunnen construeren door actief te participeren aan mediadebatten rond criminaliteit, ondermeer door zelf criminaliteitsjournalistiek te bedrijven of als expert op te treden. Hiervoor dient de *newsmaking* criminoloog zich evenwel van zijn stijve, stoffige imago te ontdoen, bijvoorbeeld door een populair, toegankelijk taalgebruik te hanteren (Barak, 1994c:238). Individueel staat een criminoloog relatief machteloos, maar door het opstarten van netwerken van *newsmaking* criminologen wordt ingrijpen pas echt mogelijk. Zo een netwerk kan niet alleen de beeldvorming rond criminaliteit in de media beïnvloeden, maar ook eigen bronnen van informatie en massacommunicatie ontwikkelen (Barak, 1994c:256-259).

2. NEWSMAKING CRIMINOLOGY TOEGEPAST OP HET ONVEILIGHEIDSGEVOEL

Newsmaking criminology vertrekt vanuit de opvatting dat er een band bestaat tussen de voorstelling van criminaliteit en onveiligheidsgevoelens. Deze band bestaat erin dat de media door hun foutieve voorstelling van criminaliteit een pessimistisch wereldbeeld teweegbrengen. Dit is volgens Barak (1994b:21) problematisch in de mate dat dit wereldbeeld - in aansluiting bij de nieuwsberichtgeving - beheerst wordt door angst en op die manier aanleiding geeft tot onveiligheidsgevoelens. Deze veronderstelling is gebaseerd op onderzoek van Gerbner et al. (1980:14), waaruit bleek dat elke zware televisiekijker in sterkere mate te lijden heeft onder onveiligheidsgevoelens dan lichte kijkers⁷.

Newsmaking criminology wijst de media dus expliciet met de vinger. Zij zijn het immers die door hun sensationele, dramatiserende en simplificerende berichtgeving niet alleen onveiligheidsgevoelens creëren, maar ook bestendigen en versterken. Deze kritiek is typisch kritisch criminologisch en dus niet exclusief van *newsmaking* criminologische oorsprong⁸.

Newsmaking criminology meent onveiligheidsgevoelens echter te kunnen vermijden door te interveniëren in de nieuwsberichtgeving rond criminaliteit, via een vervangingsdiscours dat aansluit bij de realiteit van criminaliteit. De taak van de *newsmaking* criminoloog bestaat er dan ook in mediagebruiker een niet-kapitalistisch beeld van criminaliteit te tonen zodat het oorspronkelijke pessimisme plaats ruimt voor een ander wereldbeeld, een beeld dat niet langer aanleiding geeft tot onveiligheidsgevoelens net omdat de criminele dreiging als een intentionele constructie herkend wordt (Barak, 1994b:22).

⁷ Zware kijkers zijn kijkers die minstens vier uur per dag voor de televisie zitten, lichte kijkers tussen de twee en vier uur (Gerbner et al., 1980:14).

⁸ Enkele kritisch criminologische studies die hierbij aansluiten zijn die van Hall (1978), Ericson et al. (1987) en Lee (2001).

Criminologen dienen als 'intellectuele elite' dan ook hun verantwoordelijkheid op te nemen en actief deel te nemen aan de media (McCormick, s.d.:4). Zo ook meent Elias (1996:27) dat victimologen actie dienen te ondernemen in de vorm van *newsmaking victimology* om - in navolging van een *newsmaking criminology* - mediagebruikers een andere kijk op criminaliteit en vooral op slachtoffers bij te brengen, een kijk die niet langer alleen maar onveiligheidsgevoelens doet ervaren.

3. HET ONVEILIGHEIDSGEVOEL EN DE GRENZEN VAN NEWSMAKING CRIMINOLOGY

Uit het voorgaande moet blijken dat *newsmaking criminology* onveiligheidsgevoelens meent te kunnen verhelpen door de creatie van een vervangingsdiscours. Deze tussenkomst in de vorm van een vervangingsdiscours houdt in dat *newsmaking criminology* in een eerste fase een andere criminele realiteit (re)construeren, die op haar beurt een positief effect heeft op de *mean world view* van de mediagebruiker. Het zijn deze twee stappen - de constructie van een andere realiteit en het beïnvloeden van het wereldbeeld - die we in dit punt kritisch zullen bespreken. We willen echter benadrukken dat de hierna vermelde kritieken verdere uitdieping vragen en pretenderen geenszins exhaustief te zijn. Af en toe zullen we ook zelf een standpunt moeten innemen, wat vanzelfsprekend steeds voor discussie vatbaar is. Een eerste - mogelijk problematische - stellingname houdt in dat we ervan uitgaan dat de media inderdaad invloed hebben op onveiligheidsgevoelens. Nochtans bestaat er momenteel grote onduidelijkheid hieromtrent. Zo blijkt uit de onderzoeken van ondermeer Hirsch (1980), Sacco (1982), O'Keefe & Reid-Nash (1987), Chiricos et al. (1997) en Reith (1999) dat er helemaal geen verband is tussen media en onveiligheidsgevoelens⁹. Aan de hand van dergelijke onderzoeken zouden we *newsmaking criminology* dus in één klap van tafel kunnen vegen. Het lijkt ons echter een grotere uitdaging de grenzen van *newsmaking criminology* op te zoeken in de veronderstelling dat de media wel enige samenhang vertonen met onveiligheidsgevoelens. Onveiligheidsgevoelens zijn dan eerder een voorbeeld aan de hand waarvan we de grenzen van *newsmaking criminology* zullen aftasten.

3.1. Constructie van een andere realiteit

Er rijzen heel wat vragen omtrent de vervangbaarheid van de criminele realiteit zoals voorgesteld door de media door een *newsmaking criminologische* realiteit.

Een eerste vraag die hierbij opduikt is hoe *newsmaking criminology* de realiteit ziet en wat een juiste afbeelding van de realiteit inhoudt.

Het is onduidelijk wat *newsmaking criminology* zelf als referentiepunt voor de realiteit neemt. McCormick (s.d.:10) meent te kunnen stellen dat Barak criminaliteitsstatistieken als een correcte weergave van de realiteit beschouwt. Het feit dat *newsmaking criminology* criminaliteitscijfers als referentiepunt neemt, is naar onze mening echter te betwijfelen. Immers, het is alom geweten dat deze cijfers heel wat hiaten vertonen. Het lijkt ons dan ook onwaarschijnlijk dat Barak zich slechts op deze cijfers zou baseren, te meer omdat hij pleit om witte boordcriminaliteit, huiselijk en seksueel geweld in de aandacht te brengen (Barak, 1995:149), misdrijven die lijden aan een groot *dark number* in officiële criminaliteitscijfers. Een aanwijzing voor wat *newsmaking criminology*

⁹ Volgens Escholz (1997:37-59) toont 59 tot 73% van de empirische studies aan dat er geen verband is tussen mediagebruik en onveiligheidsgevoelens.

mogelijk als de realiteit beschouwt, vinden wij in het onderscheid dat ze maakt tussen 'goed', 'slecht' en 'slechtste' nieuws, waarbij goed nieuws aanleunt bij de objectieve criminele realiteit en slechtste nieuws er erg van afwijkt (Barak, 1994b:24). Als criterium om de verschillende types te onderscheiden, wordt er gekeken naar de mate waarin misdrijven in een context geplaatst worden, liefst vergezeld van criminologische commentaar. Volgens *newsmaking criminology* komt nieuwsberichtgeving immers dicht bij de realiteit door criminaliteit in de context te plaatsen. Slechtste nieuws is dan nieuws waarin elke commentaar afwezig is. Het gaat meestal om sensationele televisieprogramma's en kranten die een zwart-wit voorstelling bieden van criminaliteit: de slechte dader versus het onschuldige slachtoffer. Door het ontbreken van een analyse van de sociale, institutionele en organisationele factoren die de context van criminaliteit uitmaken, zet slechtste nieuws aan tot een cynische en negatieve kijk op de wereld, een kijk die de voedingsbodem vormt voor onveiligheidsgevoelens (Barak, 1994b:22-25). Slecht nieuws leunt sterk aan bij slechtste nieuws, maar wordt makkelijker herkend als zijnde afwijkend van de realiteit. Deze vorm van nieuws is dan ook minder erg dan slechtste nieuws (Barak, 1994b:26-29). Goed nieuws ten slotte is criminaliteitsnieuws waarbij er voldoende aandacht is voor de context waarin het misdrijf zich afspeelt. Het kan hier even goed om een ernstig misdrijf gaan zoals bij het slechtste nieuws, maar het plaatsen van het misdrijf in de context maakt dat *newsmaking criminology* goed nieuws als realistischer beschouwt (Barak, 1994b:30-31). Goed nieuws is trouwens ook de vorm van nieuwsberichtgeving die *newsmaking criminologen* menen te kunnen verschaffen.

Vanuit dit standpunt kunnen we besluiten dat *newsmaking criminology* een realistische weergave van criminaliteit gelijkstelt met criminaliteit die in haar context geplaatst is. Dit is echter maar een veronderstelling want, zoals McCormick (s.d.:7) terecht stelt, staft *newsmaking criminology* te weinig haar uitgangspositie dat er een distorsie is tussen criminaliteitsnieuws en werkelijke criminaliteit.

Vervolgens vragen we ons samen met McCormick (s.d.:14) af waarom de media überhaupt aansluiting zouden moeten zoeken met de criminele realiteit. Is het zo dat een goede aansluiting bij de realiteit van criminaliteit - welke die ook mag zijn - onveiligheidsgevoelens beïnvloedt? Dit lijkt in elk geval het uitgangspunt te zijn van *newsmaking criminology*: een negatieve weergave van de criminaliteit (slechtste en slecht nieuws) zou immers een negatief effect hebben op het wereldbeeld van de kijker en zo een groot onveiligheidsgevoel uitlokken. Bij een positieve weergave van criminaliteit - in geval van goed nieuws - zal er een positief effect zijn op het onveiligheidsgevoel, met name geen of weinig onveiligheidsgevoelens (Barak, 1995:144; 1994b:21). Hierbij vragen we ons niet alleen af of dit geen al te simplistische voorstelling is van media-effecten op het mediapubliek (cfr 3.2), maar is het ook onduidelijk waarom een realistische weergave niet - of alleszins in mindere mate - tot onveiligheidsgevoelens zou aanzetten. Volgens *newsmaking criminology* zelf heeft een realistische weergave het positieve effect dat de mediagebruiker een andere, niet-kapitalistisch geïnspireerde visie op criminaliteit ontwikkelt (cfr 2). Tyler (1984:32) en Schudson (1989:161) stellen daarentegen vast dat een onrealistische voorstelling van criminaliteit helemaal geen onveiligheidsgevoelens uitlokt, net doordat ze afwijkt van de realiteit. Slater en Elliot (1982:71) menen dat we ons geen zorgen hoeven te maken over de discrepantie tussen nieuwsberichtgeving en realiteit, op voorwaarde dat de mediagebruiker zich van deze discrepantie bewust is. Ook O'Keefe (1984) en Rubin et al. (1988) leggen de nadruk op het belang van

een juiste perceptie: naarmate de mediagebruiker inziet dat nieuwsberichtgeving niet realistisch is, zal hij zich minder onveilig voelen¹⁰.

De meningen omtrent het al dan niet afstemmen van nieuwsberichtgeving op de criminele realiteit schijnen dus verre van unaniem te zijn. Daarbij rijst een bijkomende vraag: is de realiteit van *newsmaking criminology* wel accurater dan die van de nieuwsberichtgeving? Volgens *newsmaking criminology* is het zo dat de media niet aanwezig waren bij de criminele feiten, waardoor ze sowieso een afstand behouden ten aanzien van de realiteit (Barak, 1995:142). Hierbij kunnen we ons dan ook de vraag stellen waarom criminologen een beter beeld zouden geven van criminaliteit; immers, meestal zijn criminologen ook niet aanwezig bij het plaatsvinden van een misdrijf.

Zelfs al nemen we aan dat een realistische weergave van criminaliteit belangrijk is, dan nog kunnen we ons hierbij afvragen of dit wel de belangrijkste factor is om onveiligheidsgevoelens te voorkomen. Uit onderzoek blijkt immers dat andere inhoudelijke aspecten evenzeer bijdragen tot het onveiligheidsgevoel en aldus dienen vermeden te worden. Zo toont onderzoek aan dat lokaal nieuws meer impact heeft op onveiligheidsgevoelens dan (inter)nationaal¹¹. Chiricos et al. (2000:778) wijten dit aan het feit dat lokaal nieuws vaker dan nationaal nieuws sensationele criminaliteit en geweld uitzendt, wat een groot effect zou hebben op het onveiligheidsgevoel. Een andere mogelijke verklaring is dat lokaal nieuws beter aansluit bij de leefwereld van de mediagebruiker (Hale, 1996:112). In die zin kan nieuwsberichtgeving omtrent een lokale diefstal of inbraak meer onveiligheidsgevoelens opwekken bij de plaatselijke bewoners dan wanneer er bericht wordt over een moord 1000 kilometer verderop, zelfs al zou een *newsmaking* criminoloog deze lokale misdrijven meer realistisch voorstellen. Tyler en Winkel (1990:225) wijzen er dan weer op dat de impact van criminaliteitsnieuws op het onveiligheidsgevoel des te groter is wanneer de berichtgeving persoonlijk relevant is voor de kijker of lezer, of het nu om persoonlijke relevantie gaat die gebaseerd is op geografische nabijheid, zoals bij lokaal nieuws, of om persoonlijke relevantie die gebaseerd is op gelijkens. Zo zullen ook de kenmerken van het slachtoffer (geslacht, leeftijd, etnische afkomst) en de vergelijkbaarheid van de woonomgeving van belang zijn, waardoor ook nationaal nieuws een grote impact kan hebben.

Met andere woorden: zelfs al sluit het criminaliteitsnieuws aan bij de criminele realiteit, dan nog zijn er tal van andere inhoudelijke factoren die het onveiligheidsgevoel aanwakkeren.

Ten slotte is er een meer fundamenteel probleem. *Newsmaking criminology* lijkt er immers vanuit te gaan dat er maar één realiteit is (Barak, 1994c:237). Zelfs al is moeilijk vast te stellen wat volgens *newsmaking criminology* een goede afspiegeling van de werkelijkheid inhoudt, duidelijk is dat deze theorie ervan uitgaat dat er een referentiepunt is, een objectieve realiteit die zo dicht mogelijk benaderd dient te worden en kenbaar is. Deze visie op de realiteit botst met wat we op basis van haar sociaal constructivistische inspiratie kunnen vermoeden en is des te markanter omdat *newsmaking criminology* zelf de media verwijt geen plaats te geven aan verschillende interpretaties van de werkelijkheid (cfr 1.1). Bovendien lijkt *newsmaking criminology* te veronderstel-

¹⁰ Hierbij wordt een voorstelling als onrealistisch beschouwd als ze fictief of gestileerd is. Tylor (1984:35) en Schudson (1989:168) beogen hiermee vooral de inhoud van de voorstelling, terwijl Slater en Elliot (1982:71), O'Keefe (1984) en Rubin et al. (1988) ook de vorm in rekening nemen.

¹¹ Hierbij valt op te merken dat 'lokaal' en 'nationaal' in een Amerikaanse context een andere betekenis kan hebben dan bijvoorbeeld in België.

len dat zij en zij alleen greep heeft op de werkelijkheid en dat de media alleen een realistisch beeld van criminaliteit kunnen bieden door een *newsmaking* criminoloog onder de arm te nemen. Maar is een *newsmaking* criminologische representatie niet van even veel - of even weinig - betekenis als andere afbeeldingen van de werkelijkheid?

3.2. Beïnvloedbaarheid van de *mean world view*

De centrale plaats die de idee van de *mean world view* inneemt binnen *newsmaking criminology* roept een aantal vragen op. Enerzijds lijkt *newsmaking criminology* de cultivatietheorie niet helemaal te volgen in haar opvatting van de *mean world view*. Anderzijds kunnen we ons vragen stellen bij de idee van de *mean world view* zelf.

Ons eerste opmerking betreft dus de afwijkende toepassing van de *mean world view* door *newsmaking criminology*. De vaststellingen en methoden van de cultivatietheorie hebben voorheen heel wat vragen opgeroepen, vooral aangaande het uitgangspunt dat de media een homogeen realiteitsbeeld creëren dat bij iedereen op dezelfde wijze aanwezig is. Zo is het gemaakte onderscheid tussen zware en lichte kijkers (cfr 1.1.2 en 2) op zijn minst arbitrair te noemen, omdat zelfs lichte kijkers dagelijks minstens twee uur televisie te verwerken krijgen en dus ook voldoende de gelegenheid hebben om hun constructie van de realiteit hierdoor te laten inspireren (Van den Bulck, 1996:42). In tegenstelling tot de cultivatietheorie maakt *newsmaking criminology* echter geen onderscheid tussen zware en lichte televisiekijkers bij het bespreken van onveiligheidsgevoelens; meer nog, *newsmaking criminology* maakt zelfs geen onderscheid tussen krantenlezers en televisiekijkers. Terwijl de cultivatietheorie uitsluitend uitspraak doet over de effecten van televisiekijken op het onveiligheidsgevoel, meent *newsmaking criminology* deze theorie zomaar te kunnen toepassen op nieuwsberichtgeving in kranten én op televisie. Bijgevolg veronderstelt *newsmaking criminology* niet alleen dat krantenlezers en televisiekijkers één en dezelfde groep vormen, maar ook dat beiden in dezelfde mate onderhevig zijn aan onveiligheidsgevoelens. Is deze veronderstelling terecht?

Er bestaat weinig onderzoek naar het verschil tussen kranten en televisie, zeker wat het nieuws betreft. Uit onderzoek van O'Keefe en Reid-Nash (1987) blijkt dat de hoeveelheid en de aard van de getoonde criminaliteit verschilt tussen kranten en televisie, waardoor ze een verschillend effect hebben op onveiligheidsgevoelens. Zo zou criminaliteit in kranten nauwelijks aanleiding geven tot onveiligheidsgevoelens, terwijl televisie dit in grote mate wel doet. Lane en Meeker (2003) en Dyer (2000) doen dezelfde bevindingen. Deze laatste stelt dat televisie de indruk geeft dat we echt beleven wat we te zien krijgen, wat niet het geval zou zijn bij krantennieuws (Dyer, 2000:85). Lane en Meeker (2003:19) merken op dat het verschil tussen kranten- en televisienieuws verklaard kan worden door het feit dat kranten criminaliteit in haar context plaatsen en de lezer toestaan de meest interessante artikels te selecteren.

Onze tweede kritische bemerking betreft de idee van de *mean world view* zelf. De *mean world view* veronderstelt dat elke mediagebruiker onder invloed van bepaalde media-inhouden eenzelfde beeld van de wereld opgelegd wordt, ongeacht de kwaliteit van de gebruikte media en ongeacht de persoonlijke kenmerken van de mediagebruiker, aspecten die volgens onderzoek nochtans het onveiligheidsgevoel in grote mate beïnvloeden.

Een eerste verschil waarmee noch *newsmaking criminology* noch de cultivatietheorie rekening houdt, is dus dat tussen populaire en kwaliteitsmedia. Kranten en televisiezenders verschillen namelijk ook onderling (Van den Bulck, 1996:45). Volgens Williams en Dickinson (1993:51) is het zo dat kranten die meer criminaliteit tonen, ook meer angst opwekken. Daar tabloids meer en ernstigere vormen van criminaliteit tonen dan kwaliteitskranten, wekken ze een groter onveiligheidsgevoel op. Dit zou samenhangen met het feit dat populaire media een specifiek soort publiek aantrekken, een publiek dat volgens onderzoek van ondermeer Heath (1984) en Lehnert en Perpich (1992) gericht is op ontspanning en sensatie. Uit onderzoek van Williams en Dickinson (1993:51) blijkt dan weer dat populaire media vooral bij de lagere socio-economische klasse aanhang kennen, een sociale klasse die kwetsbaar is en/of in buurten woont waar regelmatig criminaliteit voorkomt, factoren die volgens onderzoek van Heath en Gilbert (1996:384) en Eschholz (1997:48) een impact hebben op het ervaren van onveiligheidsgevoelens. Publieksfactoren bepalen dus indirect in welke mate onveiligheidsgevoelens beleefd wordt doordat ze de voorkeur voor populaire of kwaliteitsmedia sturen.

En hiermee komen we bij een volgend aspect waarmee noch *newsmaking criminology* noch de cultivatietheorie rekening houden: de persoonlijke kenmerken van het media-publiek. Uit studies blijkt dat deze persoonlijke kenmerken op twee manieren kunnen samenhangen met onveiligheidsgevoelens: hetzij doordat ze er een rechtstreekse invloed op hebben, hetzij doordat ze de keuze voor populaire of kwaliteitsmedia bepalen. In het kader van dit artikel is alleen het laatste aspect van onmiddellijk belang.

De keuze voor een bepaalde zender of krant komt er inderdaad niet zomaar: smaak is niet alleen sterk afhankelijk van de sociale klasse - zoals hierboven vermeld -, maar ook van het opleidingsniveau (Bourdieu, 1987:56). Uit onderzoek van Lane en Meeker (2003:19) blijkt dat hoog opgeleiden minder onveiligheidsgevoelens ervaren, en zij zijn het dan ook weer die kwaliteitsmedia gebruiken, media die volgens onderzoek ook in mindere mate aanleiding geven tot onveiligheidsgevoelens. Media uit *le champ de la production restreinte* - zoals Bourdieu deze noemt - zullen dus minder snel leiden tot een onveiligheidsgevoel, terwijl media uit *le champ de la grande production* dit net wel doen. Hierbij aansluitend kunnen we ons afvragen of *newsmaking criminology* haar doel niet voorbij schiet wanneer ze haar eigen zenders opricht of intervenueert in de media - los van de vraag of wel te intervenueert valt. Zal ze - indien ze zelf een zender opricht - niet vooral als een kwaliteitszender gezien worden? Zullen populaire zenders - wanneer *newsmaking criminology* optreden als journalist of expert - zulke geleerde, weinig sensationele uitleg wel aanvaarden? Zullen ze niet vooral kijkers aantrekken van kwaliteitsmedia, mensen die op zich al hoger opgeleid zijn en in mindere mate onveiligheidsgevoelens ervaren? Kortom, mist *newsmaking criminology* haar doelgroep niet? Zoals Bourdieu (1987:58) stelt, is de mediagebruiker niet geneigd zomaar over te stappen van het ene veld naar het andere; wie populaire media gebruikt gaat niet plots overstappen op kwaliteitsmedia.

Persoonsfactoren bepalen ook of de mediagebruiker voor kranten- of televisienieuws kiest. Krantenlezers en televisiekijkers blijken dan ook andere kenmerken te vertonen, kenmerken zoals geslacht, leeftijd en woonomgeving die een invloed hebben op het ervaren van onveiligheidsgevoelens. Uit onderzoek van Vandenbrande en Bauwens (2004:127) blijkt dat vooral mannen het nieuws vernemen via de krant, terwijl televisie een populair nieuwsmedium is voor zowel mannen als vrouwen. Lane & Meeker (2003:19) voegen daaraan toe dat de krant vooral gelezen wordt door hoger opgeleiden. We kunnen dus niet zomaar stellen dat kranten en televisie hetzelfde effect hebben op

onveiligheidsgevoelens, rekening houdende met het feit dat beide media een ander mediapubliek aantrekken.

Ook andere factoren zoals socio-economische achtergrond en geslacht bepalen dus het mediagebruik (Chiricos et al., 2000:779; Williams & Dickinson, 1993:49). Gezien mediagebruik samenhangt met onveiligheidsgevoelens, kunnen we stellen dat er een interactie is tussen persoonskenmerken, mediagebruik en het ervaren van onveiligheidsgevoelens. Op basis van bovenvermelde onderzoeken kunnen we dan ook stellen dat *newsmaking criminology* te snel concludeert dat ingrijpen in de media een algemene vermindering van het onveiligheidsgevoel teweeg brengt; mogelijk verschilt het effect omdat elke mediagebruiker met zijn persoonlijke kenmerken een bepaalde mediavorkeur heeft.

Newsmaking criminology en de cultivatietheorie negeren echter niet alleen de diversiteit van het mediapubliek, maar gaan nog een stap verder. De belangrijkste kritiek die dan ook geuit werd en wordt op de *mean world view*, is dat deze idee veronderstelt dat het mediapubliek een groep van passieve ontvangers vormt, waarbij elke mediagebruiker in dezelfde mate onveiligheidsgevoelens ondervindt en gewillig absorbeert wat in de media verschijnt. De macht wordt op die manier bij de media gelegd, die het mediapubliek naar believen kunnen doordringen met hun kapitalistische inhoud.

Dat het publiek slechts een passieve rol speelt, wordt nochtans sinds lange tijd niet meer wetenschappelijk ondersteund¹². Zo gaat de *uses and gratifications*-benadering duidelijk voor een actieve rol: het publiek consumeert niet zomaar wat het voorgeschoteld krijgt, maar selecteert. Vanuit dit standpunt maakt het mediapubliek ook een bewuste selectie om zijn onveiligheidsgevoel te verminderen (Van den Bulck, 2001:4). Uit onderzoek van Minnebo (2000:126) blijkt dat personen die in een criminele buurt wonen en (in)direct te maken hadden met slachtofferschap een groter onveiligheidsgevoel vertonen dan personen die zich niet in deze situatie bevinden, waardoor ze vaker naar televisieprogramma's kijken waarin criminaliteit voorkomt dan deze laatste groep. Dit selectieve kijkgedrag is als volgt te verklaren: in de meeste films en series overwint uiteindelijk gerechtigheid op criminaliteit zodat dergelijke programma's een troostend effect hebben, een zogenaamd *mood repair*-effect (Van den Bulck, 2001:1). Criminaliteitsprogramma's kunnen in die zin dus zelfs zorgen voor een veilig gevoel. Maar wat dan met programma's die geen *happy end* hebben? Ook deze worden druk bekeken door personen die angstig zijn of - zo blijkt uit het onderzoek van Minnebo (2000:129) - (in)directe ervaring hebben met criminaliteit; deze programma's lijken immers nuttige tips te geven over de wijze waarop misdrijven kunnen vermeden en aangepakt worden, wat het *information seeking-effect* genoemd wordt (Van den Bulck, 2001:3).

Het is des te opmerkelijker dat *newsmaking criminology* het mediapubliek als passief ziet gezien deze theorie beweert uit te gaan van een actief mensbeeld, waarbij de mens in interactie met de wereld rondom zich betekenis creëert en op die manier ook criminaliteit betekenis geeft. Echter, in relatie tot het onveiligheidsgevoel reduceert *newsmaking criminology* de mens tot een afhankelijke consument die de invloed van de media ondergaat, zonder enige actieve inbreng. Hier lijkt *newsmaking criminology* dus niet alleen haar theoretische basis - *constitutive criminology* - tegen te spreken, maar ook geen rekening te houden met de (communicatie)wetenschappelijke evoluties van

¹² De theorieën die hierna volgen kaderen voornamelijk binnen communicatiewetenschappelijk onderzoek, net zoals de cultivatietheorie.

de laatste twintig jaar, wat volgens Jewkes (2006:146) typisch is voor criminologisch onderzoek aangaande media. Ten slotte negeert *newsmaking criminology* op die manier de bevindingen uit andere wetenschappen, hoewel ze haar integratieve criminologische benadering net zo uniek acht (cfr 1.1.1).

4. BESLUIT

Newsmaking criminology gaat ervan uit dat criminaliteitsnieuws in de krant en op televisie een onrealistisch beeld van criminaliteit creëert. Door deze 'foutieve' beeldvorming ontwikkelt zich bij het mediapubliek een negatief wereldbeeld, dat samenhangt met onveiligheidsgevoelens. *Newsmaking criminology* meent hieraan te kunnen helpen door middel van een vervangingsdiscours. Dit vervangingsdiscours wordt opgebouwd door een andere, 'juiste' criminele realiteit weer te geven, waardoor het wereldbeeld van het mediapubliek positieve veranderingen ondergaat. We merken in dit artikel echter op dat de creatie van zulk een vervangingsdiscours op heel wat problemen stoot. Samengevat kunnen we stellen dat het grootste probleem de vaagheid is waarmee *newsmaking criminology* haar visie, werkwijze en doelstellingen beschrijft. Deze vaagheid uit zich in een simplistische en soms dubbelzinnige houding ten aanzien van media en onveiligheidsgevoelens. Dubbelzinnig is de houding van *newsmaking criminology* ten opzichte van de realiteit van criminaliteit (cfr 3.1): enerzijds pleit deze theorie voor een veelheid aan voorstellingen van de criminele realiteit, anderzijds meent ze dat alleen de *newsmaking* criminologische realiteit de juiste is. Simplistisch - en tevens gedateerd - is dan weer de mening dat het mediapubliek eender welk wereldbeeld assimileert, op voorwaarde dat dit wereldbeeld aanleunt bij wat in nieuwsberichtgeving verschijnt (cfr 3.2).

Hiermee is nochtans niet gezegd dat *newsmaking criminology* geen zinvolle bijdrage kan leveren aan het ontwikkelen van inzichten met betrekking tot beeldvorming en de inperking van het onveiligheidsgevoel. Niet alleen trekt *newsmaking criminology* de aandacht op de rol van de media, ze biedt ook een constructieve oplossing voor het onveiligheidsgevoel waarbij ze over de grenzen van de *mainstream* criminologie en de criminologie *tout court* kijkt. Het positieve is dat *newsmaking criminology* de media niet helemaal onderuit haalt, maar hen als een waardevol instrument ziet om onveiligheidsgevoelens te voorkomen; dit in tegenstelling tot de morele campagnes in de jaren 1970 van ondermeer Berkowitz (1970) en Parke et al. (1977) die de media simpelweg als crimineel en immoreel beschouwden.

Nochtans is in het voorgaande de positieve bijdrage van *newsmaking criminology* slechts sporadisch aan bod gekomen. De keuze van een eerder kritisch negatieve benadering beoogt echter niet de *newsmaking criminology* en haar aanhangers in diskrediet te brengen. We menen veeleer dat dit artikel - door te wijzen op de zwaktes van *newsmaking criminology* - ook de vinger kan leggen op de leemtes in criminologisch onderzoek in zijn geheel. Één van de problemen waarmee we bij het uitwerken van dit artikel te maken kregen, was het gebrek aan onderzoeken omtrent *newsmaking criminology*, maar ook aangaande de band tussen criminaliteitsnieuws en onveiligheidsgevoelens. Meer onderzoek omtrent deze thema's zou hierop een heel ander licht kunnen werpen. In die optiek hebben we door de kritische analyse van *newsmaking criminology* vooral een aanzet willen geven tot verder onderzoek. We hebben geenszins getracht een volledige bespreking te geven van *newsmaking criminology* en diens houding ten opzichte van onveiligheidsgevoelens. Talloze aspecten zijn dan ook niet aan bod gekomen. Zo werd niet ingegaan op de vraag of criminologen wel het recht hebben zich zomaar te

mengen in criminaliteitsnieuws. Volgens McCormick (s.d.:7) eigent *newsmaking criminology* zich een impliciete morele positie toe, die erin bestaat onveiligheidsgevoelens te reduceren. Dit lijkt op het eerste zicht een mooie doelstelling, ware het niet dat de effectiviteit van *newsmaking criminology* nog nooit bewezen is. Is een dergelijke ideologische stellingname trouwens wel gepast voor een criminoloog? Dit is althans niet zo volgens Fattah (1992:50), die ervan uitgaat dat criminologie een theorie en wetenschap moet blijven in plaats van zich expliciet (ideologisch) te engageren.

Los van bovenvermelde knelpunten menen we uiteindelijk te kunnen besluiten dat *newsmaking criminology* alvast kan bijdragen tot een bewustwordingsproces, niet alleen bij criminologen, maar ook bij politici en beleidsmakers. Een bewustwordingsproces in die zin dat haar visie op onveiligheidsgevoelens en de rol van de beeldvorming door media hierin beklemtoont dat de dader, het slachtoffer en het mediapubliek een respectvolle behandeling verdienen in het criminaliteitsnieuws (Hale, 1996:112). We kunnen dan stellen dat de verdienste van *newsmaking criminology* niet zozeer ligt in het zoeken en vinden van een antwoord op de vraag of de media invloed hebben op het ervaren van onveiligheidsgevoelens, maar veeleer in het erop wijzen dat een respectvolle representatie van criminele feiten een minder repressieve en meer humane blik kan werpen op criminaliteit.

BIBLIOGRAFIE

- BARAK, G. (ed.) (1994a), *Media, Process, and the Social Construction of Crime. Studies in Newsmaking Criminology*. Londen-New York: Garland Publishing.
- BARAK, G. (1994b). Media, Society, and Criminology. In G. BARAK (ed.), *Media, Process, and the Social Construction of Crime. Studies in Newsmaking Criminology* (pp. 3-48). Londen-New York: Garland Publishing.
- BARAK, G. (1994c). Newsmaking Criminology: Reflections on the Media, Intellectuals, and Crime. In G. BARAK (ed.), *Media, Process, and the Social Construction of Crime. Studies in Newsmaking Criminology* (pp. 237-264). Londen-New York: Garland Publishing.
- BARAK, G. (1995). Media, Crime, and Justice: A Case for Constitutive Criminology. In J. FERRELL en C. SANDERS (eds.), *Cultural Criminology* (pp.142-168). Boston: Northeastern University Press.
- BARAK, G. (1998). *Integrating Criminologies*. Londen: Allyn and Bacon.
- BARAK, G. (s.d.). *Violence, Society, and our Selves. Workshop for Professionals, Students, and the Lay Public*. <http://www.stopviolence.com/mediation.htm>, geraadpleegd op 27 april 2006.
- BECKER, H. (1963). *Outsiders*. New York: Free Press.
- BECKETT, K. (1997). *Making Crime Pay*. New York: Oxford University Press.
- BERKOWITZ, L. (1970). The Contagion of Violence: An S-R Mediatonal Analysis of Some Effects of Observed Aggression. In W. ARNOLD & M. PAGE (eds.), *Nebraska Symposium on Motivation* (pp. 135-156). Lincoln: University of Nebraska Press.
- BOURDIEU, P. (1987). *Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*. Amsterdam: Van Gennep.
- CHERMAK, S. (1994). Crime in the News Media: A Refined Understanding of How Crimes Become News. In G. BARAK (ed.), *Media, Process, and the Social Construction of Crime. Studies in Newsmaking Criminology* (pp. 95-130). Londen-New York: Garland Publishing.
- CHIBNALL, S. (1977). *Law-and-Order News*. Londen: Tavistock.
- CHIRICOS, T., PADGETT, K. & GERTZ, M. (2000). Fear, TV News, and the Reality of Crime. *Criminology*, 38, 755-785.

- COHEN, S. (1972). *Folk Devils and Moral Panics*. Londen: Paladin.
- DITTON, J., BANNISTER, J., GILCHRIST, E. & FARRALL, S. (2000). Afraid or angry? Recalibrating the 'fear' of crime. In J. DITTON en S. FARRALL (eds.), *The fear of crime* (pp. 536-551). Ashgate: Darthmouth.
- DOOB, A. & MACDONALD, G. (1979). Television Viewing and Fear of Victimization: Is the Relationship Causal? *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 170-179.
- DYER, J. (2000). *The Perpetual Prisoner Machine: How America Profits from Crime*. Boulder: Westview.
- ELIAS, R. (1996). Paradigms and Paradoxes of Victimology. In C. SUMMER, M. ISRAEL, MICHAEL O'CONNELL & R. SARRE (eds.), *International victimology: selected papers from the 8th International Symposium: proceedings of a symposium held 21-26 August 1994* (pp. 9-34). Canberra: Australian Institute of Criminology.
- ERICSON, R., BARANEK, P. & CHAN, J. (1987). *Visualising Deviance*. Milton Keynes: Open University Press.
- ERICSON, R., BARANEK, P. & CHAN, J. (1989). *Negotiating Control*. Milton Keynes: Open University Press.
- ERICSON, R., BARANEK, P. & CHAN, J. (1991). *Representing Order. Crime, law, and justice in the news media*. Milton Keynes: Open University Press .
- ESCHHOLZ, S. (1997). The Media and Fear of Crime: A Survey of Research. *Journal of Law and Public Policy*, 9, 37-59.
- FATTAH, E. (1992). The Need for a Critical Victimology. In E. FATTAH (ed.), *Towards A Critical Victimology* (pp. 14-23). New York: St. Martin's Press.
- GERBNER, G., GROSS, L., ELEEY, M., JACKSON-BEECK, J. & SIGNORIELLI, N. (1977). TV Violence Profile No. 8: The Highlights. *Journal of Communication*, 27, 171-180.
- GERBNER, G., GROSS, L., SIGNORIELLI, N., MORGAN, M. & JACKON-BEECK, M. (1979). The Demonstration of Power: Violence Profile No. 10. *Journal of Communication*, 29, 176-204.
- GERBNER, G., GROSS, L., MORGAN, M. & SIGNORIELLI, N. (1980). The 'Mainstreaming' of America: Violence Profile No. 11. *Journal of Communication*, 30, 10-29.
- GIDDENS, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- GOODE, E. & BEN-YEHUDA, N. (1994). *Moral Panics: The Social Construction of Deviance*. Oxford: Blackwell.
- GREER, C. (2003). *Sex Crime and the Media: Sex Offending and the Press in a Divided Society*. Cullompton: Willan.
- HALE, C. (1996). Fear of Crime: A Review of the Literature, *International Review of Victimology*, 4, 79-150.
- HALL, S. (1978). The Treatment of Football Hooliganism in the Press. In R. INGHAM (ed.), *Football Hooliganism* (pp. 115-134). Londen: Inter-Action.
- HEATH, L. (1984). Impact of Newspaper Crime Reports on Fear of Crime: A Multimethodological Investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 263-276.
- HEATH, L. & GILBERT, K. (1996). Mass Media and Fear of Crime. *American Behavioral Scientist*, 39, 379-386.
- HENRY, S. (1994). Newsmaking Criminology as Replacement Discourse. In G. BARAK, (ed.), *Media, Process, and the Social Construction of Crime. Studies in Newsmaking Criminology* (pp. 287-321). Londen: Garland Publishing.
- HENRY, S. & MILOVANOVIC, D. (1996). *Constitutive Criminology. Beyond Postmodernism*. Londen: Sage.

- HENRY, S. & MILOVANOVIC, D. (1998). *Constitutive Criminology: The Maturation of Critical Theory*. In S. HENRY en W. EINSTADTER (eds.), *The Criminology Theory Reader* (pp. 436-450). New York University.
- HIRSCH, P. (1980). The 'Scary' World of the Nong-Viewer and Other Anomalies: A Reexamination of Gerbner et al.'s Findings on the Cultivation Hypothesis, Part I. *Communication Research*, 7, 403-456.
- JEWKES, Y. (2004). *Media and Crime*. Londen: Sage.
- JEWKES, Y. (2006). Creating a Stir? Prisons, Popular Media and the Power to Reform. In P. MASON (ed.), *Captured by the media. Prison Discourse in Popular Culture* (pp. 137-153). Columbia: Willan.
- KILLINGBECK, D. (2001). The Role of Television News in the Construction of School Violence as 'Moral Panic'. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 8, 186-202.
- LANE, J. & MEEKER, J. (2003). Ethnicity, Information Sources, and Fear of Crime. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 24, 1-26.
- LEE, M. (2001). The genesis of 'fear of crime'. *Theoretical Criminology*, 5, 467-485.
- LEHNERT, K. & PERPICH, G. (1992). An Attitude Segmentation Study of Supermarket Tabloid Readers. *Journalism Quarterly*, 59, 104-111.
- LISKA, A. & BACCAGLINI, W. (1990). Feeling Safe by Comparison: Crime in the Newspapers. *Social Problems*, 37, 360-374.
- MCCORMICK, C. (s.d.). *Newsmaking Criminology. Responding to a Mediated Fear of Crime*. <http://www.stthomasu.ca/~ahrc/conferences/mccormick.html>, geraadpleegd op 2 mei 2006.
- MCLAUGHLIN, E. & MUNCIE, J. (2001). *The Sage Dictionary of Criminology*. Londen: Sage.
- MICHALOWSKI, R. (1996) "Critical Criminology and the Critique of Domination: The Story of an Intellectual Movement", *Critical Criminology*, 5, 9-16.
- MINNEBO, J. (2000). Fear of Crime and Television Use: A Uses and Gratifications Approach. *Communications*, 25, 125-142.
- O'KEEFE, G. (1984). Public Views on Crime: Television Exposure and Media Credibility. In R. BOSTROM (ed.), *Communication Yearbook no. 8* (pp. 514-535). Beverly Hills: Sage.
- O'KEEFE, G. & REID-NASH, K. (1987). Crime News and Real-World Blues: The Effects of the Media on Social Reality. *Communication Research*, 14, 147-163.
- PARKE, R., BERKOWITZ, L., LEYENS, S., WEST, S. & SEBASTIAN, R. (1977). Some Effects of Violent and Non-Violent Movies on the Behaviour of Juvenile Delinquents. In L. BERKOWITZ (ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (pp. 76-98). New York: Academic Press.
- PLEYSIER, S., VERVAEKE, G. & GOETHALS, J. (2002). Het 'onveiligheidsgevoel' onderzocht. Groei-pijnen van een onderzoekstraditie in wording. In K. BEYENS, J. GOETHALS, P. PONSAERS & G. VERVAEKE (eds.), *Criminologie in actie* (pp. 191-206). Brussel: Politeia.
- REINER, R. (2002). Media Made Criminality. The Representation of Crime in the Mass Media. In M. MAGUIRE (ed.), *The Oxford Handbook of Criminology* (pp. 376-415). Oxford: University Press.
- REITH, M. (1999). Viewing Crime Drama and Authoritarian Aggression: An Investigation of the Relationship Between Crime Viewing, Fear, and Aggression. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 43, 211-221.
- RUBIN, A. et al. (1988). A Methodological Examination of Cultivation. *Communication Research*, 15, 107-134.
- SACCO, V. (1982). The Effects of Mass Media on Perceptions of Crime: A Reanalysis of the Issues. *Pacific Sociological Review*, 25, 475-493.
- SCHUDSON, M. (1989). How Culture Works. *Theory and Society*, 18, 153-180.

- SLATER, D. & ELLIOT, W. (1982). Television's Influence on Social Reality. *Quarterly Journal of Speech*, 68, 69-79.
- TYLER, T. (1984). Assessing the Risk of Crime Victimization: The Integration of Personal Victimization Experience and Socially Transmitted Information. *Journal of Social Issues*, 40, 27-38.
- TYLER, S. & WINKEL, F. (1990). Misdaadverslaggeving en angst voor criminaliteit: de inhoud van de boodschap als informatiekenmerk. *Angst voor criminaliteit*, 1, 211-235.
- VANDENBRANDE, K. & BAUWENS, J. (2004). De nieuwsconsument, voor de buis en achter de krant: hoe het Vlaamse publiek televisie en krant als nieuwsmidia ziet. In N. CARPENTIER, C. PAUWELS & O. VAN OOST (eds.), *Het onbegrijpbare publiek. Een communicatiewetenschappelijke verkenning van het publiek* (pp. 125-144). Brussel: VUBPress
- VAN DEN BULCK, J. (1996). *Kijkbuis kennis. De rol van televisie in de sociale en cognitieve constructie van de realiteit*. Leuven: Acco.
- VAN DEN BULCK, J. (2001). *Television and Fear of Crime: Causal Explanations. The Relationship between Television and Fear of Crime: An Empirical Test of Three Causal Explanations*. Leuven: KULeuven.
- WALKLATE, S. (2002). Perspectives in Criminological Theory. In Y. JEWKES & G. LETHERBY (eds.), *Criminology: A reader* (pp. 24-35). Londen: Sage.
- WHITE, R. & HAINES, F. (2000). *Crime and Criminology: an introduction*. Oxford: University Press.
- WILLIAMS, P. & DICKINSON, J. (1993). Fear of Crime: Read All About It. *British Journal of Criminology*, 33, 33-56.